



RIKSADVOKATEN

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

REF.:
201200015-/ASD

VÅR REF.:
2012/00169-003

DATO:
2.5.2012

HØRING NOU 2011: 21 NÅR DØDEN TJENER LIVET - ET FORSLAG TIL NYE LOVER OM TRANSPLANTASJON, OBDUKSJON OG AVGIVELSE AV LIK

Det vises til departementets høringsbrev 12. januar d.å.

Det er i første rekke forslagene knyttet til reglene om obduksjon som det kan være grunn for påtalemyndigheten til å kommentere, og særlig forslag som vil påvirke adgangen til å foreta rettsmedisinsk obduksjon, eller forslag som gjelder selve utførelsen av en slik obduksjon. Det er få forslag til endringer vedrørende dette, men vi har enkelte kommentarer.

Det fremgår av utredningens punkt 4.2.5 at endringen i finansieringsordningen for rettsmedisinske obduksjoner etter utvalgets syn har ført til en vesentlig nedgang i det antallet rettsmedisinske obduksjoner som foretas. Som utvalget peker på har det vært en markant nedgang i antallet rettslige obduksjoner de senere årene. Det er grunn til å tro at dette – i alle fall delvis – har sammenheng med omlegging av finansieringsordningen, hvor utgiftene til obduksjon ble overført til politidistriktenes egne budsjetter. En annen medvirkende forklaring til nedgangen kan være at antallet var for høyt.

Etter riksadvokatens syn trekker utvalget det for langt når de, etter å ha fastslått at langt flere dødsfall skulle vært rettslig obdusert, uttaler at ”rettsmedisinske obduksjoner ikke blir prioritert av politiet”. Hvilke saker det siktes til, sies det ikke noe nærmere om. Det angis heller ikke hva som ville vært et riktig antall.


Fra et strafferettslig synspunkt må det viktigste være at rettslige obduksjoner begjæres i de riktige sakene. Etter straffeprosessloven § 228 skal det foretas sakkyndig likundersøkelse når det er grunn til mistanke om at noens død er voldt ved en straffbar handling. Videre kan påtalemyndigheten beslutte rettslig obduksjon når dødsårsaken er uviss og særlige forhold krever slik undersøkelse. Dette forutsetter en konkret vurdering hvor flere momenter, bl. a. omstendighetene rundt dødsfallet og informasjon fra pårørende, vil inngå. Riksadvokaten er ikke kjent med tilfeller der påtalemyndigheten har unnlatt å fremme begjæring om obduksjon av økonomiske grunner. Ellers ser riksadvokaten positivt på at antallet ordinære

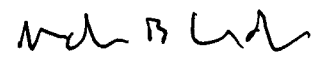
medisinske obduksjoner økes, bl. a. som viktig kilde til ny kunnskap på det medisinske feltet. Det er også positivt at regelverket åpner for at det kan – og i praksis ofte vil – bli foretatt medisinsk obduksjon når rettsmedisinsk obduksjon ikke begjæres. Som utvalget påpeker på side 189 høyre spalte, vil det ofte være gode grunner til å utføre medisinsk obduksjon i slike tilfeller.

I utredningens punkt 4.2.5, 9.1.4.2 og 9.3.4 redegjør utvalget tilfredsstillende for enkelte sentrale lovbestemmelser knyttet til rettsmedisinsk obduksjon. I lovforslagets § 2-3 fastslås at rettsmedisinsk obduksjon har prioritet foran medisinsk obduksjon. I § 2-3 annet ledd klargjøres det at rettsmedisinsk obduksjon skal ha prioritet også i de tilfelle hvor det under en medisinsk obduksjon oppdages forhold som tyder på unaturlig død. Det presiseres også at obdusenten i et slikt tilfelle har plikt til å melde dødsfallet til politiet, noe som er en klargjøring i forhold til gjeldende rettsstilstand. Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at det ene av de to kumulative vilkårene knyttet til dette i lovforslagets § 2-3 annet ledd ("og politiet på forhånd ikke har vært underrettet om dette"), bør utgå, noe vi slutter oss til. Etter riksadvokatens syn er det svakheter ved den formuleringen som er valgt, og hvis det mot formodning ikke vurderes som aktuelt å fjerne det nevnte vilkåret, bør en uansett søke å finne frem til en bedre formulering. I den forbindelse vises det til side 161 i utredningen, der det er redegjort nærmere for intensjonen med forslaget, som blant annet er å gi politiet mulighet til å revurdere en tidligere avgjørelse om ikke å undersøke dødsfallet.

Vi har også merket oss at utvalget går inn for at det bør stilles samme krav til håndtering av materiale v/rettsmedisinsk obduksjon som ved medisinsk obduksjon. Utvalget har derfor foreslått at § 2-1 første ledd, om hva alminnelig obduksjon normalt omfatter, også skal gjelde for rettsmedisinsk obduksjon, samt at departementet innenfor rammen av første ledd skal kunne gi forskrifter for rettsmedisinsk obduksjon, jf. § 2-1 tredje ledd. Det er i dag gitt en forskrift (19. mars 2004 nr. 542) om obduksjon. Forskriften går imidlertid utover rammen av første ledd, og de fleste av bestemmelsene i forskriften synes å være uaktuelle for rettsmedisinsk obduksjon. Forutsatt at den nye forskriften, i tråd med forslaget, ikke går utover rammen av første ledd, har en fra påtalemyndighetens side ikke innvendinger til dette.

Det kan spørres om forslaget til samtykkeregulering ved medisinsk obduksjon (forslagets § 2-2 første ledd) bør modifieres, slik at obduksjon i noe større grad enn etter forslaget skal kunne gjennomføres uavhengig av samtykke fra de pårørende. Det følger riktignok av forslaget § 2-2 første ledd annet punktum at obduksjon likevel kan foretas dersom særlige grunner tilsier dette, men det vil ikke alltid være mulig å påvise "særlige grunner" på et så tidlig tidspunkt, se det konkrete eksemplet som er gitt i høringsuttalelsen fra Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter.


Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat


Anders Blix Gundersen
kst. statsadvokat